

Engesztetés 400 l/ai
Földmunka 220 l/ai
Munkások 120 l/ai
Közvetítés 40 l/ai

UJ KELET

KEZELŐ- POLITIKAI NAPILAP

Szerkesztőség, kiadó-
háza és nyomda
4000 Kolozsvár, Str. Barabás
No. 797. — Brassai-utca 18.

Az Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség 977
Kiadóháza 844
Nyomda 879
Közvetítés 483
No. 797. — Brassai-utca 18.

V. évfolyam 210. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Elöl 29

1922 szeptember 22. Péntek

Koronázás

Néhány hét múlva: október tizen-
ötödikén megkezdődnek Gyulafehérvá-
ron a koronázási ünnepségek. Az
uralkodó fejére helyesik az uralkodás
szimbólumát: a koronát. Ez az aktus:
a frigy az uralkodó és a nép között
erdélyi területen fog végbemenni és
egy maglévő történelmi állapotot fog
szalkotmányosság törvényeivel szente-
síteni. Ezen a három napon egymás
mellé áll az uralkodó és a nép:
találkozik, hogy szerződést kössön,
felbonthatatlant. Mert az uralkodó
és a nép egy: egyet akar: hogy ez
a föld, amelyen együtt él, gazdag
legyen, boldog, életet és boldogulást
adjon minden polgárának. Ebben az
akaratban egy az uralkodó és a nép
és az akarat szentesítik a gyula-
fehérvári napok. Gyulafehérváron,
a koronázási aktusnak mély tartalma
és a közvetlen találkozás. A koroná-
zást az alkotmányosság is kívánja.
Az alkotmánynak ez a követelése is
éppen abból a frigyből fakad, amely
az uralkodót és népét egymásmellé
hozza. Gyulafehérváron történelmi
napok fognak lejátszódni: ott újabb
újabb tesz a nép uralkodója mellett
és újabb hitet: az uralkodó a népe
mellé.

A találkozáson ott kellene lennie
egész Nagyrománia népének. Romá-
nia polgársága minden rétegének,
minden árnyalatának, minden pártjá-
nak, minden kisebbségének követéssel
az uralkodó elé kellene állítania a
soga tömegét. Még nem tudjuk, kik
fognak részt venni a gyulafehérvári
koronázáson, kiket hív meg e nagy
nemzeti ünnepség rendezője: a koroná-
zó kormány. Féljaldalommal látjuk,
hogy Románia két nagy pártja, amelyek
kétségkívül nagy tömeges kívánságát
és vágyát képviselik, nem megy el, leg-
alább is most még úgy látszik, hogy
nem. Mi jobb szeretnők, ha e három
napra kikapcsolnánk a pártok a párt-
politikát. A parlament párt és a nemzeti
párt azonban erre a három napra
sem hagy fel ellentállásával: és ha
teszi, ő tudja, hogy miért teszi.
Mi jobb szeretnők, ha ez a két párt
is elmenne Gyulafehérvárra. Szeret-
nők azért, mert úgy érezzük, hogy az
a három nap sokkal nagyobb, sem-
hogy elérhessen oda a politikai harc
hulláma. És szeretnők azért, mert éppen
ez a két párt képviseli Nagyromániá-
ban a demokráciát. Komoly okok kész-
tethetik ezt a két pártot, — amelynek
minden egyes tagja hódolatot érez
az uralkodó személyével szemben, az
alattvaló őszinte hódolatát — ha
meghisz az határozták, hogy Gyula-
fehérvárról elmaradnak.

Még nem tudjuk, hogy a nem-
zeti kisebbségeket meghívják-e Gyula-
fehérvárra. Ilyen meghívás még
nem történt. De hisszük, hogy a
nemzeti kisebbségek képviselőit Gyula-
fehérváron az uralkodó színe elé
hozzátják, hogy ott a király közvet-
lenül hallgathassa meg Erdély ki-
sebbségeinek a kívánságát, remé-
nyét és vágyait. Eddig az erdélyi
nemzeti kisebbségek nem kaptak
módot arra, hogy a meguk életének
sok baját elpanaszolhassák közvet-
lenül az uralkodónak. A gyulafehérvári
három napon, mi hisszük, Er-

dély kis népei is ott lehetnek. És
ha ott lesznek, mi tudjuk, az
uralkodó tekintete feléjük is fog
fordulni: a kívánságok, a panaszok
és kérések nem lesznek hiábavalók.
Mert az uralkodó és a nép frigyét

presztéli meg Gyulafehérvár: és
ebből a frigyből nem maradhatnak
el Románia nemzeti kisebbségei
szem, amelyek hű alattvalói az uralko-
dónak és hű polgárai az állam-
nak.

Az első angol vereség a Dardanellák ázsiai partján

Isgatott tanácskozások Párisban Curzon, Poincaré és Storza között. Összehívják a keleti békekonferenciát

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Genf, szeptember 21. (Az Uj Kelet távirata). Új-szealand, Ausztrália és Kanada népszövetségi képviselői utasítást kaptak kormányuktól ragasszkodjanak főként a népszövetség kiadásai intervenciójára. Táviratilag Lloyd Georgehoz fordultak, hogy hasonló utasítást küldjön az angol megbízottaknak. Arra sőt a kérés, hogy az angol küldöttség tegye magáévá Nansen indítványát a török-görög háború békés elintézésére.

Páris, szeptember 21. (Az Uj Kelet távirata). Curzon lord csak Párisba érkezése után tudta meg, hogy a megbeszélésekben Storza olasz nagykövete is részt akar venni. A hírre Curzon isgatottan kijelentette, hogy csak Poincaréval hajlandó tárgyalni.

Anglia ellentétes álláspontban van Olaszországgal és Franciaországgal, reá nézve hátrányos, ha mindkét ellenfélvel egyszerre tárgyal. Harding párisi nagykövete felkereste Storzát és kérte, mondjon le a tárgyalások részvételéről. Storza levelet írt Poincaréhoz és értesítette, hogy ragasszkodik a részvételhez.

Poincaré újra felkereste Curzont, aki végül is engedett. Curzon előbb Storzát fogadta és csak később ültök össze hárman, Storza, Curzon és Poincaré. A tanácskozási kommunikáció adták ki, esszint megállapodtak, hogy mielőbb konferenciát hívnak össze a béke alapelveinek megállapítására. A konferencián Anglia, Franciaország, Olaszország, Görögország, Jugoszlávia, Románia és Japán, Törökország részvételével fogják megkötni a békét.

Athénből jelentik, hogy egy reguláris török csapat a semleges zónában megtámadott egy angol helyőrséget a tengersizorok ázsiai oldalán.

Am angolok a támadás elől nagy veszteségekkel kénytelenek voltak visszavonulni.

Belgrádból érkezett hír szerint Jugoszlávia semmiesetre se enged meg, hogy Európában új katonai hatalom keletkezzen, ezért határozottan visszautasítja Olaszországgal javaslatát,

hogy Tráciából önálló tartományt csináljanak, mert csak átmenet volna ahhoz, hogy Törökország Tráciát visszakapja. A népszövetség ülésén Nansen javaslatát a keleti események napirendre tűzéséről a politikai bizottsághoz utalták. Athénből jelentik: A görög hadügy-miniszter kijelentette, hogy Tráciában tizenötezer főnyi görög hadsereg áll és várja készen a török támadást.

London, szeptember 21. Mértékadó helyről a Reuter-ügynökség arról értesül, hogy a brit kormány nem is gondol arra, hogy olyan vállalkozásba kezdjen, amely új háborút idézhetne elő. A távirati iroda határozottan cáfolja, hogy Anglia újabb hadműveleteket tervezne akár szárazföldön, vagy a tengeren. Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy a konstantinápolyi angol kolónia emlékiratot intézett Lloyd Georgehoz, amelyben kifejti, hogy az általa Törökország ügyében javasolt rendelkezések újabb konfliktusok előidézésére vezetnek.

Párisból jelentik: Kemál pasa állítólag beleegyezett abba, hogy a tengersizorokat a népszövetség ellenőrzése alá rendeljék, de nem tűrheti a Gallipoli-félsziget katonai megszállását, egyben elengedhetatlennak tartja, hogy Tráciát a görögök kiűrtsék, akik Drinápolyt semilyen körülmények között sem tartathatják meg zálogul.

London, szeptember 21. (Az Uj Kelet távirata). A szövetségesek jegyzékére, amely a kisázsiai zónára vonatkozik, még nem érkezett válasz. Politikai körökben fentartással fogadják az angolai kormány szándékairól szóló párisi híreket. Az angol sajtónak az a véleménye, hogy a konfliktus elsimítására legelőszörűbb eszköz az volna, ha kijelentenék, hogy Anglia és Franciaország között tökéletes az egyetértés.

Az angolok békés elintézését keresnek,

amit a „Daily Telegraph” is állít, amely azt írja, hogy Angliának őszinte szándéka, hogy megegyezésre jusson az angolai kormánnyal, de figyelmeztetni kell Kemál pasát, hogy most kell a szövetségesekkel tárgyalnia, amíg csapatai a tengersizorok ázsiai oldalán vannak.

London, szeptember 21. Konstantinápolyi jelentés szerint Rollet tábornok a francia kormány rendelkezése visszavonta csapatait a kisázsiai Csanakból és megszállták a Dardanellák északi partját, miáltal minden konfliktusnak elejét vette.

Londoni politikai és katonai körökben lázad a tervekhez. Azt hiszik, hogy Anglia újabb erősitéseket küld a Boszporuszhoz és Egyiptomból már el is indítottak több egységet. Maltából egy gárda zászlóalj és egy repülőszázad van utban Konstantinápoly felé. Gibraltáriban is behajóztak több zászlóalj katonaságot.

Kemál válaszjegyzéke

Páris, szeptember 21. A „Petit Parisienne” szerint Kemál pasa a szövetségesek közös jegyzékére adott válaszá-

ban kijelenti, hogy nem ismer ugyan semmiféle semleges zónát, azonban mindamellett igéri, hogy respektálni fogja a szövetségesek akaratát. Kijelenti azt is, hogy kész a békétárgyalásokat is megkezdeni, azon feltétellel, ha a szövetségesek tartózkodnak bármiféle intervenciótól Görögország érdekében a fegyverszünet aláírásáig.

London, szeptember 21. A „Daily Telegraph” jelenti Konstantinápolyból, hogy Kemál pasa a szövetségeseknek kétféle ultimátumot adott Konstantinápoly kiűrtésére.

A katonai helyes kritikus. Kemál pasa tekintélyes haderő fölött rendelkezik. A békés megegyezésre való remény egyre csökken.

Páris, szeptember 21. A szövetségesek Konstantinápolyban lévő főmegbízottai újból jegyzéket intéztek Kemál pasához, amelyben rámutatnak arra, hogy a szövetségesek ragasszkodnak a konstantinápolyi és a tengersizorok melléti

semleges zóna tiszteletben tartásához, anélkül, hogy ezzel a békekötés feltételeinek prejudikálni akarnának.

Lord Curzon tanácskozásai Poincaréval

Páris, szeptember 21. A Havas jelentés szerint lord Curzon angol külügyminiszter tegnap délelőtt Párisba érkezett. A külügyminiszter a pályavarról egyenesen az angol követésre hajtott és tizenegy órakor az angol követtel együtt a külügyminisztériumba ment, ahol Poincaréval találkozott. Asonnal tanácskozási ülést összehívta, amelyre belevonták az angol követet is. A tanácskozási ülés fél 3-ig tartott. Lord Curzon innen az olasz követégre ment, ahol az olasz nagykövettel tanácskozott. Négy óra tájban az olasz és angol nagykövet társaságában ismét a külügyminisztériumba hajtott és folytatta tanácskozási Poincaréval. Poincaré miniszterelnök a tanácskozási megbeszélésen Vaygand és Foch marsallokkal beható eszmecsere-t folytatott.

Páris, szeptember 21. Hivatalos körök szerint Poincaré és Curzon lord között a tanácskozások során

megegyezés jött létre egy Vencelcebe összehívandó konferenciára vonatkozólag,

amelyre az angol, francia és olasz kormányokon kívül a görög, török, román és jugoszláv kormányok is meghívást kapnának. Ez a konferencia volna hivatalva a görögök és törökök között a békét helyreállítani.

Konstantinápoly, szeptember 21. Kemál pasa jegyzéket intézett a szövetséges kormányokhoz, amelyben kéri, járuljanak hozzá, hogy csapataival elfoglalhassa Tráciát.

A jegyzékben a tengersizorok kérdésére is kiterjed Kemál és azt javasolja, hogy ennek a kérdésnek megbeszélésére a Fekete-tenger partján levő állomokat, tehát Oroszországot is, konferenciára hívják össze.

Braila, szeptember 21. Kereskedelmi körökben híre jár, hogy az angol flotta blokálija a Dardanellákat,

hogy megakadályozza Konstantinápoly esetleges elfoglalását. A hír kereskedők körében nagy konsternációt keltett.

Bukaresti lapok a hírt fentartással közlik.

D'Annunzio dolgozik

- Az Új Kelet párisi levelezőjétől -

A „Figaro”-ban Andre Doderet így emlékezik meg a lábbadosó D'Annunzióról.

Nagyon jó hírt jelenthettek minden írónak, művészesnek és minden olvasónak: Gabriel D'Annunzio teljesen felgyógyult, arca nem látsszanak az öt legutóbb írt bájos nyomaival, nem visel kötést, sem szemüveget, sem pápasmot, balkezén, amely megsérült, olyan jól lát, mint azelőtt. Kicsi megfogott, de ez a fogás visszaadta karosságát, frissességét és eleganciáját, azt a sport-szerű könnyedséget, amellyel rövid fiúmei szereplésénél vités legionáriusait vesette. Ugyanakkor a férge lépésekkel jön meg kertjében és szobáiban fel és alá, mint annakidején a fiúmei piasszákön és rakodópartokon. Cagnacco, D'Annunzio villája ma ismét csendes és régi nyugodt életét éli.

Ugy beszéltek meg, hogy megvár engem Szájában és együtt utaznak haza hozzám. En néhny fordítást vittem magammal regényeiből, de Bernben már rémülten olvastam a távirati ügynökségek jelentéseit, gondolkodás nélkül utastam tovább Turinba az elmaradt raudevúrt. Kétségbeesve érkeztem meg Cagnaccoba. Már messziről észrevettem a kapu a fehér orvosi buleint, amely az embereket oltítja a látogatástól. És visszagondoltam arra az időre, amikor egy decemberi reggelen ugyanezen a kapunak a küszöbéről intett felém bucsut a mester: Ritornate presto! Jöjjen vissza minél előbb.

Bent a szobákban a függönyök le vannak eresztve. Megismerem régi közös barátainkat, a költő fiát, néhány orvosot, együtt állnak kis sarkokban, halkán beszélgetnek, egy livrés inas halán járkal a szobákön keresztül, egy apaca a clausura silentiumot mormolja. A velenes Nucturna-kórházból szaladt ide, hogy a „la pieta senza pesot” mondja. És büszke vagyok, hogy ez az ápolónő francia és amikor a ma élő egyik legnagyobb latin zsepi főljel, vigyázza, mintha egész Franciaország fordulna a költőhez a legnagyobb szeretettel és ragaszkodással.

Be kell vallanom, nagyon meg voltam ijedve, amint beléptem ebbe a szobába. Cagnaccoba a világ minden részéből érkeznek naponta táviratok, félnék és félszeg hódolótól, szegény asszonyoktól, hadisívegyektől, árváktól, már majdnem kétszer ilyen sürgöny fekszik az asztalon, egy külön titkár rendszert és jól esett látnom, hogy a Franciaországból érkezett táviratok száma nem a legkisebb. Egy éjszaka, mesélik, fiatal legionáriusok láttak társolni a villa bejáratának lépcsőjén, valaki lágyan megérintette vállát, ő gyorsan mormolt még néhány szót, asztán elsurrant, mint az árny. Mondják, a messze Trentinből jött, midőn később felismerték, nem akarta megmondani a nevét, de eljött még egyszer, még kétszer, még sokszor, mindannyiszor imádkozott és elshant.

Asztán egyszerre csak megnyugtatóbbak lettek az orvosok: a költő megvan mentve, csak sokáig fog tartani a felépülés. Az egészségügyi bulinok elmaradtak. Az újságírók, akik D'Annunzio betegségének idejére a legfrissebb hírekért a közeli hotelakban bérlelték szobát, összeropakolhattak és elutaztak. A költő naponként egy-egy órára már felkelt. Sokan aggódtak, hogy kissé elhamarkodta a felkeltést. De minden akarat meghajlított a parancsnok viaszotért energiája előtt. D'Annunzio elhatározta, hogy felkel és senki sem gondolhatott rá, hogy ebben megakadályozza. Ugyanaz az ember lett belőle, aki 1919. év szeptember tizenegyéről tizenkettőjére virradó éjszakán kinyitott ágyából és lassan vette magát antóba Fiume felé. Valóban a ronchi győzelem harmadik évfordulója nem társítható ágybanfekve D'Annunziót.

Néhány napja ahogy a kertben sétáltam, Virgilio a kertész jelentette, hogy a mester felkelt és lejött. Megvallom, nyugtalanságot éreztem. De pár pillanat múlva egy régi ismerős kemény esengő hangot hallottam — és elbujtam a magnoliák mögé. Milyen meglepetés volt, amikor D'Annunzio akit még nem régen súlyos betegnek hittem, szilárd léptekkel sétált el melletttem anélkül, hogy engem észre vett volna. Belépett a magnoliák alá egy árnyas kis ligetbe, amelyet ő *bois sacré*-nek nevezett el. És mássnap egy nyelvalaku fehér papíron ráismertem friss írására... írt! már tudott újból írni!

Az első este, amelyet ezután velem töltött, egyike volt életem legcsodálatosabb estáinak. Olaszul és franciául beszélt, de egy percre sem szakította meg magát, hogy egy szót vagy egy nevet kereszen. És milyen könnyedséggel csövegett! Ismét elfoglalta régi íróasztalát, könyvtárát, szép, barosú tollait. Már hozáfogott az olvasáshoz is, Montesquient olvasta és Montesquienben est a mondatot: Németség az egyetlen hatalom, amely lépés-

ről-lépésre erősödik. Avatán mindenféléről beszélünk: Párisról és régi barátainkról, színházokról és azt mondotta, örülni fog, ha Mysterjét előadják. És a hangja egészen ellágyul, amikor Claude Debussy nevét említi.

A latin fajrt hogy lelkesedik! Minden tehetségét, erjét a latin faj szolgálatába akarja állítani. Amikor csak az ajkára veszi a „francia” szót, szeméi csillognak....

Végül eimondja, milyen könyvsket olvasott legutóbb: Anstole Francót, Maurice Barrést, Paul Valéryt. Fiumében, egy tragikus decemberi estén, D'Annunzio versekben keresett enyhülést... és elővette a *Cimetière marin*. Amikor pedig most végigsétált velem a szobákön és elérkeztem a hálóhoz, büszkeséggel jegyezte meg: itt Csicséria lakott... a dolgozószobában D'Annunzio hirtelen megállt és térdre ereszkedett. Felnéztem a feje fölé, Dante mély szem: tekintett le ránk vörös ébrenfáradtságról... És arra gondoltam: mikor legnagyobb a költő?... Amikor meghajlítja térdét....

Miért muszáj Bratianunak koronázni

Ha a kormány meghátrál, elveszti a királyt. Maniu és Mihalache tárgyalásaitól szenzációs eredményt várnak. Kormánykommüniké a tisztviselőkérdésről. A rendkívüli ülészek

- Az Új Kelet tudósítójától -

A parasztpárt és a nemzeti párt között megindult tárgyalások, amelyek bukaresti jelentés alapján már tegnap megirtuk, hogy a fuzióstárgyalások jellegével bírnak, minden politikai figyelmet magukra vontak.

Maniu és Mihalache tovább tárgyalnak és a parasztpárt választmánya is permanens ülésüket tart.

A tanácskozások közlebbi tartalmáról még nem adtak ki hivatalos kommunikét, de bizonyos határozatokat már nyilvánosságra hoztak. A parasztpárt végrehajtóbizottsága tegnap délelőtti folytatólagos értekezletén a párt és a nemzeti párt közötti viszonyt vitatta meg s

a következőket határozta:

A párt megkezdi a lépéseket a nyáron folytatott tárgyalások újraindítására és meggyorsítására, amely tárgyalások annak idején az ismert megállapodásra vezettek. Együttal megújítják a nyáron tárgyalást delegáció erre vonatkozó mandátumát is azzal, hogy a nemzeti párt képviselőivel lépjen érintkezésbe, vegye fel a tárgyalásokat és siettesse azok befejezését. Mindez arra való tekintettel is szükséges, hogy a parasztpárt tisztázassa a maga helyzetét a közlebbi politikai kampányban. A végrehajtóbizottság ezenkívül elhatározta, hogy egy szakértőbizottságot, amely tanulmányozza a jelenlegi közlelmesési rendszert és erre vonatkozólag jelentést terjesszen a párt elé.

A végrehajtóbizottság értekezlete most azzal a kérdéssel foglalkozik, vajjon a párt országos kongresszusát Jasiban tartásuk-e meg, vagy Bukarestben.

Miért nem halaszthatják el a koronázást?

A koronázás októberben való megtartásának fozszorozásával a kormány a nemzeti párt akcióját akarta meghusítani, de midőn Maniuk tovább is megmaradtak elhatározásaik mellett és a koronázáson való részvételt visszautasították, a miniszterelnök már szivesen lemondott volna a koronázásról. A legutóbbi politikai események hatása alatt azonban a kormány már nem hátrálhat meg. A kormány egyik vezetőtagja erről a következő érdekes közleléseket tette:

Bizonyos, hogy a mai körülmények között a leghelyesebb lépés a koronázás elhalasztása volna. A szomorú azonban az, hogy ezt már a legjobb akaratukkal sem tehetjük meg.

Meghátrálni most, bukást jelent.

Ha a kormánynak és a liberális pártnak van még némi tekintélye a regátban és a csatolt területeken, csak azért van, mert azt látják, hogy a király a miénk.

A koronázás elhalasztása ennek a megmaradt kis presztízsnak a halálát jelentené. A közvélemény

ast hinné, hogy az ellenzék elől hátráltunk meg, amely a királyt befolyásolta. A király tehát nem lenne többé a miénk. Ime, ezért nem halaszthatjuk el a koronázást, amelyet a legkétségbeesettebb nehézségek ellenére is meg kell rendeznünk.

A rendkívüli ülészek

tizennyedikén ül egybe, mert a kormány elő akarja készíteni a határozatot a koronázásra. A képviselők 14-én Bukarestbe gyűlnek egybe. Tedeum után Bratiana Jonel felolvassa az egybehívó királyi közliratot és elhalasztják az ülésüket a koronázás utárára, vagyis tizennyolcadikáig. Erdemleges ülés a koronázás előtt nem lesz, nehogy az ellenzék váratlanul megjelenjen a parlamentben és ott tiltakozzék a koronázás ellen. A rendkívüli ülészek főtárgya a tisztviselőkérdés rendezése és a bonkonszolidálás kérdése lesz.

A kormány kommunikéje a tisztviselő kérdésben

Bukarest, szeptember 21. A kormány a tisztviselőkérdésben igért kompromisszumot ma közölte.

A kommuniké rámutat arra, hogy a liberális párt mindig programjába írta a tisztviselő-pragmatika megvalósítását és a parlament legközelebbi ülészekén a tisztviselői kivánságok megvitatása kerülnek. A legutolsó hat hónapban eszközölt megalkarításokból kiegészítve az utolsó féléből származó költségvetés többel fogják megjavítani a hivatalnoki kar anyagi helyzetét és erre vonatkozólag a parlament rendkívüli ülészekén a kormány törvényjavaslatot fog beajutani. A javaslat október 1-ig visszahatólag fog érvénybe lépni és a tisztviselők számára az első megkönyyebűlést fogja jelenteni. A kommuniké azzal végződik, hogy

a kormány nem engedi meg az általános vagy részleges sztrájkot

és nem fog semmiféle dezorganizációt sem tűrni a közszolgálatban. A kormány kéri a tisztviselőket, ne vállaljanak közösséget a lefolyt kongresszuson elfogadott határozati javaslatlalt, mert a kongresszust megkönyyebűlést fogja jelenteni. A kommuniké azzal végződik, hogy

Csehszlovák arisztokraták nemzetközi szervekedése a csek agrárreform ellen. Bécsi diplomata körében határozottan tartja magát az a hír, hogy a csehszlovák nagybirtokosok, élükön történelmi nevű magnátsákkal, nemzetközi akcióit indítottak a csehszlovák agrárreform ellen, amely az arisztokrata nagybirtokok tulnyomó részét tudva-levele kisajátította. Bécsben nemrégiben gyűlést tartottak az érdekeltek, száz arisztokrata tagból álló szervezetet létesítettek, amelyet külföldi magnások bevonásával 800 tagura fognak kiegészíteni és ennek feladata az lesz, hogy nemzetközi bíróság, a népszövetség, vagy más nemzetközi fórum elé vigye a kérdést és nemzetközileg szervezze a nagybirtokok ellen irányuló minden agrárreform elleni mozgalmat.

Engross FISCHER Engross

a tordai üvegyár vezérképviselete és főlerakata

Főüzlet:
Cluj,
Piata Unirii 13. sz.

Telefon:
Városi üzemhez: 10-02.
Raktárhoz: 10-03.

fehér és szines porcellán áru

Engros raktárából, ahová saját vasúti vágány vezet, kombinált vagonokat promi szállíthatok. A tordai üvegyár részére mindennemű rendeléseket felveszek és árajánlatokat teszek.

Fióküzlet:
Tg.-Mureş,
Regele Ferdinand 7.

Telefon. 2-97.

Az aty

> Mindny... a körül, az... hammai eser... ve érkezett m... jellemzőbb az... nagy bucsu... trükk se hasz... egy akarja b... publikumot, b... elődsást birc... adásra se dő... rék direktor... mert a város... a hatért, a z... a frakkját... ötletes circus... nyanyant. Me... demü publiku... tuncenelődés... üző. Keleti U... ériust. Min... hogy végző, é... érteni, hogy... kérdéssel ne... kökjától két... közkiváncra... mi az ilyen... jük, fog 6 m... telző bucsu

> Csitt... az atyát, az... vitott kiadás... bűvítő és... toást eszelt... gyen föltűnő... nek a címe... magyarok", e... dök és szidő... az atya?... nekünk ma... zásra való v... Hm. Nekünk... magyaroknak... gyaroknak... — mondanák... most nyilván... ben utaznak... miben se... pontjuk, az... a szidő... nem... semmi kifogás... simpatizálnak... szól, akik ak... lenni. Igen, l... lünk van m... magyaroknak... fogjuk mi k... tájukat!

> Azonba... Kapunk asz... koronán is, b... keblükön belü... abbeli igény... megának rek... róla az atya, nem arról b... kőli a két lé... telen levelét... ahi ha jól em... alkanyarított... levele magán... készültök té... nem olyan rea... a „Keleti Újs... szivvel lélek... ahogy épen... ojtja, amely... nyitodtság r... látással. A mi... nem kifogás... színházat, se... készést, seml... rálódást és s... ják a Palast... tizenegy p... levelét a „Ke... szigeti szidő... mégy pontjard... ilnakönyvet... tés javára. A... „Keleti Újság... sőt ábrásatja... talán igazi ké... islésünk és n... letes szidónal

Ami a... királyi többes... szidők... s a... sal itéli el... a

Az atya és az ő fia

— Pálpa —

> Mindnyájunknak kedves emlékünke a cirkuusz, amely nagy eszennadráttámmal ezer csodálatos attrakcióit igérve érkezett meg a városba. A legjellemzőbb az ilyen cirkuusz életében a nagy bucsulódás. Amikor egyetlen trükk se használ már, akkor az igazgató vagy skarja becsalogatja a nagyérdemű publikumot, hogy a plakátokon az utolsó előadást hirdeti. De az utolsó előadásra se dől be a nagyérdemű, a derék direktor pedig nem bír szabotálni, mert a város a helypénzért, a hentes a húrtól, a zabkereskedő a zabért fogja a frakkiát. Mit csinál ilyenkor egy ötletes cirkuuszigazgató? Mindig azt és ugyanazt. Meghirdeti, hogy a nagyérdemű publikum közkíváncsára még egy bucsulódás kénytelen tartani. A kitűnő „Keleti Újság” csinálja most ezt a cirkuusz. Miután egyszer már azt írták, hogy végző, amely alatt azt lehetett érteni, hogy ő többé a zsidó-magyar kérdéssel nem foglalkozik, elővess a köztől két levelet és azt mondja: közkíváncsára még egy végző. Ahogy mi az ilyen cirkuusz trükkök ismerjük, fog ő még egy visszavonhatatlannal utolsó bucsuvégzőt hirdetni.

> Csitt gyerekek, hallgassuk meg az atyát, amit most a bővített és javított kiadásban megírja a végző. A bővített és javított kiadásnak címváltást eszelt ki az atya, hogy ne legyen feltűnő a két végző. Az előzőnek a címe az volt, hogy „Zsidók és magyarok”, ennek a címe, hogy „Zsidók és zsidók”. Ravasz! Mit is mond az atya? „Eddigi állásfoglalásaink nekünk magyaroknak a panhebraizmusra való viszonyunkra vonatkoztak.” Hm. Nekünk magyaroknak. Hm Nekik magyaroknak. Nagyon jó. Nekik magyaroknak. Es kost mich ein Lachen — mondanák az at a tanítványai, akik most nyilván szintén idegen idéseketben utaznak. Nekik magyaroknak „sem miiben se változott eredendő álláspontjuk, az, hogy nekik magyaroknak a zsidó nemzet szervekedése ellen semmi bifogásuk, sőt vele van minden simpatiajuk, vel-meddig csak azokra szól, akik akarnak e nemzet tagjai lenni.” Igen, valameddig. És igen, velünk van minden simpatiajuk. N-kik magyaroknak. Te jó isten! Hogyan fogjuk mi kiheverni az ő simpatiajukat!

Azonban — mondja az atya. „Képünk azonban leveleket arravonatkörben is, hogy zsidó feleink önön keblükön belül, mint néik a cionizmus ábbeli igényét, hogy minden zsidót megának reklamál. S mintán biztosít rila az atya, hogy ő ebbe a dologba nem szól bele, se pró, se kontra, leközi a két levelet, a szigeti zsidó névtelen levelét és ama másik névtelenét, aki ha jól emlékszünk valami nevet is alkanyarított ciklének. A szigeti zsidó levele magán viseli a szerkesztőségben készültéig bélyegét. A mi ortodoxaink nem olyan reakciók, mint amilyen most a „Keleti Újság”, a mi ortodoxaink szívvel lélekkel mögöttünk állnak, mint ahogy épen az aradi konferencia bizonyítja, amelyet jórésben az ottani ortodoxág rendezett testvéri vendéglátással. A mi felvilágosodott ortodoxaink nem bifogásolják se a kultúrát, se a színházat, se a sportolást, se a cserkészést, semilyen alk és testi regenerálódást és semmi seire se hasonlítják a Palestina-mandátumot Wilson szennegy pontjához. A szigeti zsidó levelet a „Keleti Újság”-nak egy belső szigeti zsidója írhatta, aki Wilson tiszteleg pontjából nemegy fájdalom krockodiluskönyvet hullatott a magyar integritás javára. Az a reakció, amely most a „Keleti Újság” huszadisor megvalósított ábrásatjának huszonegyedik, végre talán igazi képét adja meg, nem a mi izlésünk és nem izlése egyetlen becsülletes zsidónak sem.

Ami a másik névtelen illeti, aki királyi többségen mondja: Mi, ortodox zsidók... s aki stílusos környúlással ítéli el a Keleti Újság veséirokké-

ben finom művésztollal körülírt terror-offensívánkat, ez szintén nem ismeretlen előttünk. Vannak néhányan, gábelek, salamonok és benők, névszerint ismerjük önvetelenségüket. Tudjuk minden érvüket, est a cikket is kívülről, mint az egyszerűget, minden mondatával és motívumával. Az új benne csak az, hogy a „Keleti Újság” veséirokai finom művésztollal van körülírva. A többi már olvastuk nem is egyszer. Hetenként egyszer. A kedves kis heilapocskában, vagy hogy stílusosabbak legyünk, a heilapocskában, amely az egyenes-

ség, az igazságosság, a jogosság héber kifejezését írta a homlokára: Jesurun. A Jesurun, amely állítólag az erdélyi ortodoxia lapja lett volna, amely heti nyolc oldala ellenére könnytelen volt belebukni a részvétlenségbe, kösölte a gábelek, benők és salamonok ama cikkeit, amiket ezental a jogosság, igazság és egyenesség másik harcosa, a „Keleti Újság” fog közölni. Aminek, ha mosidránt írának, est a szimbólikus címet adnánk: Megmenekülve a legelső tébb papirkosárból, avagy: Az atya viszontlátja az ő fiait.

Hajléktalan Kolozsvár

Kik és hányan építkeztek

— Cikksorozat a lakáskérdésről —

— Az Új Kelet munkatársától —

Említettem, hogy a vigasztalatlannak festett gazdasági helyzet ellenére is skadt Hajléktalan Kolozsváron néhány ember, aki nem várt sem állami, se városi kezdeményezésre, nem törődött az állítólagos pénzihiánnyal, sőt a nagy kamatozásra riasztított el attól, hogy végre embert lakáshoz jusson és építkezett. Nem sokan, igaz, de elegen vannak, hogy példát statuáljanak arra, hogy akekkel és sopánkodással nem lehet a lakáshiányt megszüntetni. De melőtt számot adnék arról a körülbelül négyszáz aktáról, amely négy év alatt gyűlt fel a lakásépítési ügyosztály irodájában, szövé kell tenem egy ismert esetet, amelynél a város tulajnyba fellelést tanusított és ezzel lehetővé tette, hogy majdnem egy tucat családot kitegyenek a lakásból.

Még tavaly történt, hogy az elfoglalt lakásokban elhelyezkedett Banca Centrala kibővítette üzletterét és gabonacsőztyát létesített. Az irodáit úgy akarta elhelyezni, hogy megvette a Főter és a Mária király ut sarokházát és a lakókat ki akarta lakoltatni az első emeletéről. Biróság elé került a dolog és az elhuzódó pert a lakók nyerték meg. A bank megfelelt az ítéletet, de ugyanakkor kijarta a lakáshivatálnál, hogy a házat evakuálhatja. Ezt azonban két feltétellel engedték csak meg: ha megfelelő laaszt szeres a kiköltöztet és ládoznak és a bank kötelezi magát, hogy tisztviselői és irodái részére 1922 tavaszáig még egy emeletet húz a háza, melynek földszintjét is alaposan átalakítja. Miután a bank tényleg kötelezettséget vállalt erre s a pert is megnyerte, a lakókat úgy ahogy elhelyezték, valahová s a gabonacsőztya azóta busas kamatokat hozott. És

a bank még hozzá se fogott építkezni.

Megtudtam, hogy az átalakítási és kibővítési tervrajzokat a város mérnöki hivatala visszautasította, mert rosszak voltak és így a bank csak jövőre építkezhet. Csak azt nem tudom, hogy egy tervrajz elkészítése okvetlenül egy évig kell tartson. Emiatt most, amíg ezer és ezer egzisztencia tönkremegy hajléktalan ságában, a Banca Centrala két hatalmas épületet is lefoglal a volt Deák Ferenc-utcában. Ezt csak módjában lett volna a városnak megakadályozni.

Akik már nem tudták elviselni a lakáséltültséget, kénytelenek voltak építkezni. Meg kell állapítanom, hogy abból a négyszáz kérvényezőből alig néhányan építettek új házat, olyan épületet, amely másoknak is lakást adott. Legtöbbje csak átalakítás és villa. A tehetősek csak önmaguknak építettek, a vállalatok csak irodákat. A lakásépítési ügyosztály kimutatása szerint

előleg kisémberek építettek a külvárosokban egyszobás-konyhas lakásokba,

vagy már meglevő épülethez hozzá építettek kis családi lakásokat. A többi építkezés tulajnyzó része is olyan, hogy mások házáat kibővítet-

ték. Ennek egyik érdekes példája a Magyar utcai református templom melletti ház, amely az ekléziáé. Egy mérnök emeletet húzott rá a saját költségén azzal a feltétellel, hogy megállapodás szerinti idő után az új épület rész a református egyház tulajdonába megy át. Nem egy van az új házak között, amelyet hasonló módon építettek. Az ilyen, meglehetősen hátrányos kötelezettségeket az épi kezök a telekhiány miatt kénytelenek magukra vállalni.

Jelentősebb, tehát támogatásig alig volt ebben a négy évben. Ide lehet számítani a CFR. munkásházait. A vasut nem tudta lakással ellátni alkalmazottait, holott ezek előnyben részesültek a lakáshivatálnál. Átiratban telket kért a várostól, amely ingyen bocsátotta rendelkezésre a Széna-téren lévő telkét. Három nagy bérpalota épült itt fel rövid idő alatt az állam költségén. Mindegyik házban nyolc lakás van, amely két szoba konyhából áll. Nagyon fűdős volna, ha a többi állami, vagy magánintézmény hasonló módon helyezné el a tisztviselőit. Nem tulozok, amikor állítom, hogy

több ezer lakás szabadulna fel

ily módon és akkor a lakáshiány jóidőre megszűnne. A vasuti állomás mellett most hozzák fel az „Albina” négyemeletes bérházát, amelyben a cég szabadraktárain kívül magánlakások is lesznek, amelyekbe még a tél beállta előtt lehet beköltözni. Új épület még a vasut közelében a „Technica Labora” csinos háza. Ez a cég volt talán az első, mely köteletségének tartotta, hogy irodáit saját helyiségében berendezze. A városi tanácsnak csak oly feltétellel kellett letelepedési engedélyt adnia a beköltöző vállalatoknak, ha építkezésre kötelezik magukat.

Új házakat épített még a város belsőjében az exeresi gránitbánya, mely a volt Petőfi-utcában vásárolt magának hatalmas telket. A ház, amelyben irodák és tisztviselőlakások lesznek, rövidesen elkészül. Katz és Bernátnak is most épül egy kétemeletes háza a Széchenyi-téren. A földszinten üzlethelyiségek lesznek, az emeleten két-két lakás. Ugyancsak a régi Széchenyi-téren épült egy új ház a Kassz mos mellett. Szató Jenő, akinek átalakítási kérelmét a városi tanács elutasította, mert jelenlegi üzlete beleszik az utcaszabályozási vonalba, kétemeletes új ház építésére kért engedélyt hasonlóképpen besztította a város Lucz P. Niculescu átalakítását a volt Wesselényi-utcában, mert kiderült, hogy a falakat puszta kézzel le lehet dönteni. Az átalakítás tehát életveszélyes lenne s ezért elrendelték, hogy az egész házat le kell bontani. A város remélhetőleg nem fogja megengedni, hogy Kolozsvár legforgalmasabb utcájában ez a telex sokáig üresen maradjon.

Külön érdekessége az építkezésnek a Korniss-utca sarkán megkezdett Renner-palota, mely csigalassúsággal épül. Amikor a város megengedte az építkezést, odaajándékozta az utca egy részét, hogy a szűk telket kibővíthessék. Hatvan

centiméterrel túlhaladták a szabályozási vonalat. Ez a nagylelkűség heves vihart idézett elő a városi tanácsban, de mégis keresztül ment, mint az a másik fizlet, amellyel a város hallatlanul olesón adta el ugyanennek az érdekeltségnek a vasut mentén levő telkét. És megindult az építkezés, amelynek költségeit négy millióra számították ki. Ezen az alapon előre bérbe is adták az üzlethelyiségeket és lakásokat. De a vállalkozók elfelejtették lekötöni a szükséges építőanyagot és így felesztendő után kiderült, hogy

a négyemeletes Renner-ház felépítése nem négy, hanem nyolcmillió leibe fog kerülni.

S most már fel kell építeni százszázalékos ráfizetéssel is, akár tetszik Renneréknek, akár nem.

Más teljesen új ház — tudommal — nem épült Kolozsváron, de van vagy harminc hozzáépítés. Főleg egy-két új emeletet és p-díslakásokat építettek, így például az Unió-utcában az Adria-biztosító, a Majális-utcában, a Jókai- és a Fogoly utca sarkán, a Petőfi-utcában és másutt. Épült azonban néhány szép villa, többek között Farkas Mózesé az Erzsébet-uton, Hecht Richardé a Rákóczy-uton, Renner Emil a Gyulai Pát-utcában épített villát magának, azonkívül a Torda-uton, a Majális- és a gróf Kun-utcában épült új villa. S ezzel ki is merítettém Hajléktalan Kolozsvár négyéves építkezési krónikáját. Az elmondottakból elég világossá megállapítható, hogy csak kevesen tettek eleget annak a követeleménynek, amelyet a város fejlődése megkíván a októl, akiknek módjában áll, sőt erkölcsi kötelessége azt elősegíteni. Pedig egy nem sikerült pénzátutalással sokak bankok, vállalatok és cégek sokkal többet veszítettek, mint amennyibe egy ház felépítése kerül. Ezzel a kérdéssel azonban csak jövő cikkemben fogok foglalkozni.

Assér Lemil

Tischler Mór nyilatkozik

a hitközségi békéről, chasidokról és a cionizmusról

— Az Új Kelet tudósítójától —

Válságos időben, amikor a kolozsvári hitközségben eddig nem tapasztalt viszálykodások dultak, amikor a fejlődés zsidó menelét a szakadás és gazdasági összeomlás fenyegeti, válaszolták meg az új vezetőket az élén Tischler Mórral. Tischler eddig is résztvevett a hitközség közéletében, de mindig úgy emlegették őt, mint aki szította a pártoskodást, aki odaállott azok mellé, akik a község egységét széjjelraggatták, akik kicsinyes pártérdekkel ki-elégülésért hajlandók voltak odaadni ennek a virágzó, konzervatív zsidó községnek évtizedek során megalapozott intézményeit. Tischler Mórról beszélték, hogy szellemi veszére volt ennek a romboló irányzatnak. Ő maga nem cáfolta és helyben sem hagyta ezeket a híreszteléseket. Hitközségi elnökké való megválasztása annak a jegyében történt, hogy az ő vezetésével helyre fog állni a hitközségi béke. Így ígérte ezt Tischler Mór.

Munkatársunk ma felekezete az elnököt, akivel a hitközségi élettel kapcsolatos dolgokról beszélgettünk.

— Nagyjából lenne szives elnök ur — kérte munkatársunk — körvonalazni programját. Tudhatja, hogy a mai mozgalmak időkben ez a program nem egyedül a kolozsvári ortodox hitközséget érinti. Aki a zsidó ügyeket szívva viseli, kíváncsi lesz az irányelvekre, amelyeket elnök ur maga elé tűzött.

— Nincsen résalesen kidolgozott progr mom, — felelt Tischler elnök — de elhatározott szándékom, hiszen a hitközség ezért tüntetett ki bizalmával, hogy a békét hitközségünkben helyreállítom. Parsze abszolút és mindenkit végleg kielégítő békére nem gondolhatok. Volt egy mágnás ismerősem, akinek az volt a

szeptember 22
ellenzék elöl
ly a királyt be
lehát nem lenne
ezért nem lenne
onását, amalyt
nehézségek elle
deznünk.
ülésszak
egybe, mert a
késztetni a ha
A képviselők
gyűlnek egybe.
nu Jonel felol
királyi kóziatol
lésséket a kor
tízennyolcadí
és a koronázás
gy az ellenzék
a parlament
a koronázás
lésszak főfargya
endezése és a
dése lesz.
nikéje a tiszt
ésben
er 21. A kor
térdeben igért
széltette.
nutat arra, hogy
programjába
magmatika meg
ament legköz
ztviselői kivá
rálnek. A leg
széközött meg
tíve az utolsó
segvétel: több
ai a hivatal
szelét és erre
ant randkivüli
törvényjavas
A javaslat okt
rvénybe lépni és
az első meg
tenti. A kom
— hogy
gedi meg az
ges sztrájkot
e desorganizá
szolgálatban. A
ztviselőket, ne
a lefolyt kon
határozati ja
reszust meg
redély és türel
arisztokraták
kedése a csek
esi diplomata
tartja magát
eslovák nagy
rtánelimű nevű
rtáelcélőt indi
t agrárreform
tokrats nagy
részt tudva
Bécsben nem
tök az érde
okrats tagból
tettek, amilyet
vonásával 800
ítteni és ezek
ly nemzetközi
g, vagy más
gyge s kör
szervezte a
nyuló minden
galmat.
ngross
rakata
közküzet:
Mureş,
Ferdinand 7.
fon. 2-97.
1423

szavajárása: Aki az egész világot boldogítani akarja, azt nyugton kell hagyni, mert csöndes örült, de aki azt hiszi magáról, hogy boldogíthat egy egész világot, azt bolondok házába kell csukni. Kivétel nélkül azokra nem vállalkoztam volna, arra azonban nagyon szivesen, hogy Kolozsváron rendbehozzam a szefárdok és a hitközség közötti konfliktust. Nehéz lesz, azt elismerem, de én jóhiszeműséggel fogok dolgozni, a békére való becsületos törekvéssel és nem hiszem, hogy ne találkozzam minden részről oly emberekkel, akik rokongondolkodásuk velem. Tessék elhinni, abban a csoportban sokan meggyőződésből, szívük sugallatát köveve cselekedtek. Az a meggyőződés azonban, hogy ezek az emberek félre vannak vezetve. A félrevezetett embereket pedig jóakarattal, lehangadt, szenvtelen érvekkel meg lehet győzni.

— De a chaszid-csoport — azt tudni méltóztatik — gabellakövetelésével fel akarja borítani a hitközség költségvetését.

Az elnöktől ez a megjegyzés pillanatra kihozta nyugalmából és kissé ingerülten felelt:

— Fel tudja tételteni rólam, hogy eltérök olyan akcióit, amelynek célja a hitközség tönkretétele? A hitközségi élet konszolidációját akarom elérni és azt hiszem, hogy el is fogom érni, mert nem akarok részrehajló lenni és kellőképpen megőrzött objektivitással, főleg jóindulattal keresztül lehet vinni ilyen akaratot.

— Elnök ur a cionisták és a

cionizmus intézményeivel szemben milyen álláspontot foglal el? Azt beszélik, hogy a tarbutot ki akarja telepíteni a hitközség házából.

Tischler Mór felnevetett.

— Nekem a cionizmussal szemben egy követelése van: hogy mint politika, ne legyen semmi köze a hitközséghez. A hitközséget úgy akarom megtartani abban a szellemben, amelyben évezredek óta fennáll és ahogy itt Kolozsváron megalapítása óta létezik. Nem fogom beengedni a hitközségi életbe a politikát a másik részről sem. De hogy én brachiumot alkalmaznék olyan intézmény ellen, amelyet más politikai nézetű lévők léptettek életbe, az feltevésnek is abszurd és nevetséges. Tisztelem, becsülöm mindenkinek cionista meggyőződését. Nem tudom, vajjon a fiam cionista-e vagy nem, de ha az lenne, soha emiatt egyetlen szemrehányó szót nem hallana tőlem. Jó barátaim között számos cionista van, alkalmazottaimnak egy része szintén cionista, tessék megkérdezni, volt-e emiatt valakinek velem a legkisebb differenciája. Az ilyen híresztelésekre amit én említek, egyenesen rácafol a tény, hogy a szövetség helyisége hosszú ideig az én házamban volt elhelyezve. Engem azzal támadtak meg, hogy zsidó hasasulók vagyok. Hát kérem. Én sokmindennel kereskedem, sokan jönnek hozzám különböző vételek ügyében, de hazát még senkinek sem akart venni tőlem.

A beszélgetés ebben a tréfás hangulatban és káiva vechaszima tova kívánsággal ért véget.

nél szem előtt tartja a termelés érdekeit és az ellenőrzés megszorítása csak azokat fogja érni, akiknek itt tartózkodásukat más okokból kifogásolják. Az eddigi ellenőrzés során most már megállapítást nyert az is, hogy igen sokan tartózkodnak Kolozsváron és Erdély városában anélkül, hogy bármilyen igazolványuk volna, mások pedig kisebb falvakban szereztek hamis születési bizonyítványokat és ezek alapján kaptak tartózkodási engedélyt. Valóságos zűlélet fejlődött ki ilyen hamis születési bizonyítványok megszerzésében. Az állambiztonsági rendőrség főfelügyelősége ezek ellen a legnagyobb szigorral jár el és azokat, kik hamis igazolványok alapján jutottak tartózkodási engedélyekhez, kiutasítja Romániából.

— Megkezdtek a földosztást Kolozs megyében. A kolozs megyei birtokelosztás ma kezdődött meg Gyulaférváron. A gyulai elővárosra megígérte Brătianu Jonel miniszterelnök is a földosztást. Ma reggel érkezett meg Bukarestből külföldről Constantinescu földművelésügyi miniszter, aki a beteg miniszterelnök helyett képviseli a gyulai birtokosztásnál a kormányt. A minisztert Kolozsvár város képviselőiben Pop Julián dr. polgármester és Metes Péter dr. prefektus fogadták a pályaudvaron. Az üdvözlő szavakra Constantinescu miniszter válaszolt:

— Nem pártpolitikai célok szolgálatába állítjuk be a földosztást, hanem a dolgozó népet akarjuk korszerűen jobb megélhetéshez juttatni. Minden olyan vád és gyanúsítás, amelyek kortesfogásnak igyekeznek jószándékainkat befesteni, a mi cselekvésünkről lesiklanak. Mi az összes európai államokban előjártunk abban, hogy a dolgozó népet, amely a legtöbbet áldozott a háborúban, földhöz juttassuk. A többi utódállamok csak minket követnek. Ebben a népmozgalomban teljesen egyedül áll Magyarország, ahol semmi jelét nem látjuk a nagy laufundiumok felszámolási tervének, ami csak amellett bizonyít, hogy Magyarország léte oligarchának karmái között nyög. A bizottság a miniszter beszéde után autókraült és Kolozsvárról Gyulaférvárra utazott, ahol megérkezésük után rögtön lefolyt a kolozs megyei földosztás első ekavágása.

— Három vagon búzának niacs gazdája. Erdélyes megkezdés érte tegnap Kolozsvár városi tanácsát. A délelőtti postával három fuvarlevelet kézbesítettek dr. Hosszu Vazul főjegyzőnek, amelyet három vagon búzáról állítottak ki a regábeli Alexandriában a kolozsvári primária címére. A főjegyzőnek azonban egyáltalán nincs tudomása róla, hogy a város rendelte volna meg a búzát és a polgármestertől sem kaphatott munkatársának felvilágosítást, mert dr. Pop Julian tegnap elkísérte Vaitoiann és Constantinescu minisztereket Gyulaférvárra, ahol megkezdtek a földosztást. Valószínű, hogy a három kocsis búzát erdélyi kereskedők vásárolták meg, de mert a regátban csak egy adnak vagon, ha a megrendelő lakóhelyük polgármestere hivatalához címezte a szállítványokat, most is ehhez a megoldáshoz folyamodtak. Amennyiben a három kocsis busa tulajdonosa záros határidőn belül nem jelentkezik átvételre, a város, amely nem hajlandó másokért felelősséget vállalni a vasutnak, a gazdátlan búzát elárvereztetni.

— Nagyszabású adóemelések Ausztriában. Bécsből jelentik: Azok a munkálatok, amelyeket az osztrák pénzügyminisztérium az új adótörvényjavaslat előkészítésére elrendelt, a közeli napokban befejezést nyernek és a javaslat még október havában a nemzeti tanács elé kerül. A javaslat szerint az adóemelések igen súlyosak lesznek, mert az osztrák korona kurzuszuhanása mellett csak így tudja a finánekormány az államháztartás egyensúlyát valahogyan biztosítani az osztrák gazdasági viszonyok további romlásáig. Az új adókkal egyidejűleg emelni fogják

az állami monopolekkek árait, valamint az államvasutak, posta, távíró, telefontarifákat is.

— Végrehajtók az osztrák Jockeyklubban Bécsből jelentik: Az osztrák Jockey klubnak bécsi Augustinstrassei elegáns palotájában néhány nap előtt olyan jelenet játszódott le, amely az előkelő klub történetében bizonyára páratlanul áll és kinevelemmelten foltot ejt. Néhány olyan ur jelent meg a klub helyiségeiben, akik nem tagjai a klubnak és még kevésbé előkelő helyeken sem szívesen látott vendégek: végrehajtók. A városi adóhivatal végrehajtói a keletlen látogatók, feszélytelestül végzetők tisztüket, lafoglalták a klub híressépségu butorait, ráragasztották valamennyire a végrehajtási bályegeket, azután távoztak. A végrehajtás többmillió városi adóhátralékot biztosít. Az adóhivatal ismételt felszólítására sem fizetett a Jockeyklub, kénytelen volt elszervezni tehát a végrehajtást. Szomorú időknek jellemző jele...

— Zita futára Budapesten. Budapestről jelentik: Romanaz volt spanvol miniszterelnök a múlt héten Budapesten járt fontos megbízatással. Felkereste gróf Bathlen István miniszterelnököt és átadta Zita exkirályné levelét, amelyben segítségét kéri anyagi ügyének rendezésében. Romanaz azonkívül közölte a miniszterelnökkel, hogy a volt királyi család egész kíséretével a tengerparti Teveitűben tartózkodik és a spanvol királyi vendégszeretét élvezi a fürdőhelyen. Ősz beálltával Zita visszatér Madrid mellé, El Pardóba. A volt spanvol miniszterelnök közölte Zita nevében, hogy az exkirálynét feszélyezi már a spanvol királyi család vendégszeretete, amelyet kénytelen állandóan igénybe venni ezért az ő közvetítésével kérdést intéz a miniszterelnökhöz, hogy a királyi család magyarországi birtokainak jövődelméről és egyéb ingóságainak kellő mértékű felszabadításával nyújtson módot az özvegy exkirálynének, hogy anyagi helyzetét orvosolhassa. Bethlen miniszterelnök megnyugtató választ adott.

— Házasság. Rosenberg Irénke és Barla Ede f. hó 20-án házasságot kötöttek.

— Betyárvilág Bukovinában. Bukarestből jelentik: Tegnapelőtt este tizenkét gépfegyverrel felgyvertett rabló megtámadta a bukovinai Dobronauti közszéchen lévő kastélyt, amelyben a postahivatal is működött. A hivatalt megostromolták, mint egy várat és bevétel után teljesen kifosztották. Azután elválták a táviró és telefon-vezetékeket és nyomtalanul eltűntek. A rablók vesére törzsermesteri egyenruhát viselt. A nyomozás megindult.

— Hatvanhat leírt három kötött könyvet kap, ha előfizet a Kadima Könyvtár első sorozatára. Nuchum Sokolow: Uj zsidó, Solem Alejchem: Lélegesti nemesek, Ujvári Péter: Csak a bunda. Ez a három zsidó munka jelenik meg a Kadima Könyvtár első sorozatában. Küldje be előfizetését a Kadima Kiadónak, Cuj, str. Baron L. Pop 10.

KADIMA KÖNYVTÁR
1. szám.

Nachum Sokolow
Uj zsidó
Ára füzve 12 lei, kötve 20 lei.

UJ KELET könyvostálya
Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

HIREK

Két lakásbotrány Gyulaférváron

Debu tanácsnok lakást rekvirál

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Gyulaférvár, szept. 21. Két héttel ezelőtt Skoda Károly csehslovák állampolgár, aki mint mérnök egy vasútépítésvállalatnál van alkalmazásban, felment a gyulaférvári városházára és ott azt kérte, hogy rekviráljanak lakást a számára. Kérését Debu tanácsos azzal utasította el, hogy a primaria magánfelek számára nem rekvirálhat. Azt tanácsolta neki, keresen magának lakást és ha talált és a háziúrral a szerződést megkötötte, jelentse be azt a városházán jóváhagyás végett.

Skoda így is tett: hozzálított a lakáskereséshez. Néhány nap múlva sikerült lakást kapnia. A háziúrral a szerződést megkötötte, ezután felment a városházára, hogy a lakást bejelentse. Ekkor azonban nagy meglepetés érte. De ehhez előbb tudni kell: Debuknak van egy háza, amelyen szeretett volna tudni. Ez azonban nem sikerült, mert a házban egy tanár lakott, aki az egész házat elfoglalta. Így természetesen nem igen kapott vevőt, a tanárt pedig nem tehetta ki a lakásból addig, míg számára más lakásról nem gondoskodott. Lakást viszont nem tudott kapni.

Ekkor jött Skoda a lakással. A tanácsnok azzal fogadta Skodát, hogy a lakást nem foglalhatja el, mert az le van rekvirálva. Skoda kételkedett ebben. Követelte, hogy mutassák meg neki a rekvirálócédulát. A rekvirálócédulát azonban nem mutatták meg, hanem azzal utasították el, hogy a lakást nem kaphatja meg. Skodának közben ki kellett mennie a munkálatokhoz. Aszalatt, míg kinn volt Om-polyicán, megjelent a családnál a primaria hivatalosolgája rendőrökkel és munkásokkal, az asszonyt és a gyerekeket kiutasították a lakásból és a butort az egész berendezéssel együtt, anélkül, hogy erről írásbeli végzetést vagy rendeletet felmutattak volna, az udvarra tették.

Azikor Skoda hazajött, nagy

meglepetéssel látta a történeteket. Azonnal a városházára ment, hogy jogorvoslatot kérjen. Onnan elutasították. Erre Bukarestbe utazott, hogy a csehslovák konzulátushoz forduljon segítségért. A konzul értekezésre lépett az illetékes hatóságokkal, amelyek megígérték, hogy eljárnak Skoda esetében. Skoda ezután hazament és várta, hogy valami történjen perében. A konzulátus pár nap múlva sürgönyileg érdeklődött Skodánál az ügyről. Skoda a sürgönyvel felment dr. Velican Camil prefektushoz, aki türelemre intette és kérte, hogy a konzulátusnak szóló jelentésével várjon, egyben telefonon felkérte a primariát, hogy az ügyben legsürgősebben járjanak el. Debut azzal fenyegette meg, hogy állásától felfüggeszti, ha sürgősen nem intézi el Skoda ügyét.

Ennyi történt, de több semmi. Skoda és családja orvosilag tudják igazolni, hogy betegek, a ház folyosóján kénytelenek tülni az éjszakát, Debu ur háza pedig üresen várja a boldog beköltözőt...

Moreno Manóval hasonló eset történt. Mig Aradon volt a cionista konferencián, padlásától és pincéjétől minden írásbeli végzés felmutatása nélkül megfosztották és az ott lévő értékes gyógyszerket és gyógyszertári felszereléseket az udvarra rakták. Jogorvoslat a panszra még ebben az ügyben sem történt.

— Felülvizsgálják a külföldi állampolgárok tartózkodási engedélyét. Az Uj Kelet megírta, hogy a belügyminiszter megszorította az idegenek ellenőrzését és egyben utasította az illetékes hatóságokat, hogy a tartózkodási engedélyeket vonják meg a gyanus külföldi egyénektől. A szigorú rendelkezések mögött természetesen a pokolgépes merénylet áll. A rendelkezések értelmében a kolozsvári sziguranca főfelügyelősége már meg is kezdte az idegenek revizióját. Mindenekelőtt a külföldről Kolozsvárra, illetve Erdélybe került munkásokat veszik ellenőrzés alá. Ezek ugyanis csak úgy kaptak tartózkodási engedélyt, ha ígéretet tettek arra, hogy nem vesznek részt politikai mozgalmakban. Súlyos mulasztásokat követtek el az egyes iparvállalatok is, akik nem gondoskodtak megfelelően arról, hogy külföldi munkásaik iratai rendben legyenek. Természetesen az állambiztonsági rendőrség az ellenőrzés-

Szenzáció
John
egyik
vet
itt
pari
boruban
európa
test. Kiad
de minde
borus
kritikát
lenek, d
rsbezoig
a sajió
terroria
gatja a
felé har
mint a h
szintébb
belett, h
egyéb ir
kiadók,
után tal
szain?
Leleplez
de csak
istémén
szalata
még a v
car, a
és kritik
az egé
John C
még
mert
nyitja,
nép ak
rikát a
lépésén
töke la
törekvé
ban a
Mr. Jo
ben lev
mentált
hogy W
nép akar
töke s
Ideálisit
szoznia
tömeg ke
gondolt
valóstra
meghárde
megcsaló
meket e
széri, m
a lehetős
militariz
A k
könyvnek
kesebbek
sággal
töreknek
viszonyát
amelyet a
előtt és a
mikor má
zett. Ané
tesebb ez
miatti se
voltak a
épen 191
töket, h
zást. H
szajcsak
milliardo
óriási le
szent m
Mr. T
elejen a
dett. A
fűre. A
kor. Gy
tak, olya
engedje
tiporhas
nygatók
szor a sz
velna az
restegkne
nyomta v
értéké,
a művelés

A politizáló nagyipar katasztrófába kergeti Amerikát

Szenzációs leleplezések Wilson lakáj-szerepéről 1917-ben. Amiről az amerikai sajtó nem írhat

- Az Uj Kelet tudósítójától -

London, szeptember 14.

John Cannath Thawner, Amerika egyik legismertebb publicistája könyvet írt Wilson háborús politikájáról, az ipari trösztök szerepéről a világháborúban és sok mindent, ami Közép-Európa tragikus összeomlásához vezetett. Kiadói kiadóhoz vitte kézirátát, de mindenütt visszautasították. A háborús törvények, amelyek a szabad kritikát gusztakították, már érvénytelenek, de a közszellem még most is rebeszolgá-lánconok sorvad, különösen a sajtó nem tud kibontakozni a résterrorizált politikából és vagy elhallgatja a múlt évek bűneit, vagy visszafelé hazudik és még most is fordít, mint a háborúban. A könyvkiadók se csináltak és bátrabbak. Így történt, hogy az a kitűnő író, akinek egyéb írásaiért azelőtt versenytek a kiadók, csak hosszú kálvária járás után talált kiadót. A „Shel it by again?” című munka végre megjelent. Leleplezései a fénykorok erejével hat, de csak nagyon kis területen, mert az intézményesített hipokrizia egy eltalálta a nyilvánosság felé, hogy az még a villámait sem látja. Mr. Man-ean, a „Smart Shed” híres szerkesztője és kritikus az írja, hogy

Nem milliók, hanem billió és billió dollárok forogtak kockán és Wilson ismerte a helyzetet. Tudta, hogy tiszteséges békét akarnak kötni Európában, olyan békét, amilyent esztendőknél keresztül ő követelt. De azt is tudta, hogy olyan béke megkötés-tanú Amerika nagytőkéjét és beleavatkozott a háborúba, úgy, ahogy azt a tőke követelte.

És történt 1917-ben. Amerika beavatkozása nem csak az antantot segítette a teljes győzelemhez, de a nagytőkét is ahhoz, hogy még kiméltlenebbül zsákmányolhassa ki a honjunkturát.

Nem lehet megdöbbenés nélkül olvasni ezeket a leleplezéseket. Szédtűrés fogja el az embert, ha látja a felforgató számokat, a háború moráljának számokban kifejezett becstelenségét. Sinte lehetetlen. Wilson valóságban összeeseperte Amerika minden kincsét és gazdagságát és a bankok és a trösztök és a milliárdosok reá vetették magukat, mint az éhes farkasok és ki ahogy birta, úgy marcangolta ki az amerikai nép kezéből.

Minden panama között, amely mr. Thawner hivatalos okmányokkal bizonyítja, a legszédültebb a réz-panama.

A nagy réz-tröszt kiterroizálta Wilsonnak arra való engedélyt, hogy részanyagért háromszoros árat kérhesse az államtól, mint amilyenek a világarak voltak.

Az amerikai kormánynak nem kellett a réz, de mégis több százmilliónyi fontot vásárolt, még pedig háromszoros áron. Később aztán a réz-tröszt visszavásárolta az árut, de már csak annak az árának, amelyen eladta, a tizedrészén. Ezt a förtelmes üzletet pedig aszal teletzte be, hogy amint az anyagot olcsó áron visszavásárolta, a réz árat nyom-ban felszoktatta, úgy hogy új százmilliókat harcsolt.

A számok és az adatok megdöbben-tők, de alapszabán senkise lepheinek meg. Az amerikai politikát a nagytőke és a nagyipar rugdta megához és a nagyipar, ha hatalomra jut, ilyen politikát csinál.

Nem kell hinni, de hiszen nem is gondolja senkise, hogy csak a réz-tröszt vágta a milliókat. Megtették azt a tőke más képviselői is. A vas-tröszt panamája talán még a réz-szindliról is szédültebb. Wilson állami ellenőrség alá rendelte az Unió vasúti vállalkozásait, de a vasutak igazgatását a vállalatok kezén hagyta.

Mr. Thawner adatokkal és számokkal bizonyítja, hogy egy egész és egy billiónegyed dollárt nyert ezen a kormányintézkedésen a vasut-tröszt.

A további fejtegetések leleplese az a könyv Amerika imperializmusát, Wilson mexikói politikáját, a haiti és nikaragusi beavatkozás titkait, azt is, hogy támogatja Wilson Kína kirábszára irányuló törekvéseiben az amerikai nagytőkét. Aztán kimutatja, hogy Amerika a wilsoni politika következtében ma már ugyanazon a veszedelmes úton halad, mint Európa a világháború előtt. Szédtűri a gyarmatosság. Kölcsonöket erőszakol rá gyöngye országokra. Védi a kapitalisztikus vállalkozásokat visszamaradt agrárius országokban. Veszedelmes ut ez, mert nem vezet másához, csak véres összeütközésekhez az imperialistikus konkurrensekkel.

Mindéből mr. Thawner a következő konkluziót vonja le:

Amerika menthetetlenül háborúba rodródik, ha a nagytőke és a nagyipar jármát idejekorán le nem veti magáról. És az a háború még iszonytbb lesz, mint az 1914-ben kibörtant világháború. Mert igaz ugyan, hogy most már nem Wilson irányítja a politikát, de a nagytőkének mindegy az, hogy ki ül az elnöki székben. A könyvet is nem Wilson, ellen írta, nem azért, hogy

az egész amerikai sajtó bojkottálta John Cannath Thawner munkáját, még pedig felsőbb nyomás alatt, mert cáfolhatatlan adatokkal bizonyítja, hogy Wilson az amerikai nép akaratát ellen keverte bele Amerikát a háborúba. Wilson hivatalba lépésének első napja óta a nagytőke lakója volt és az volt a fő-törekvése, hogy a tőke szolgálatában az imperialisztikus hatalmak létre állítsa az Uniót.

Mr. John Cannath Thawner könyvében leleplezi, okmányokkal, dokumentákkal nyilatkozatokkal kimutatja, hogy Wilson sohasem respektálta a nép akaratát, állandóan csak a nagytőke akaratának engedelmeskedett. Idealistikus frászeit csak azért használta ki a világba, hogy a nagy tömegeket félrevezesse. Schesam gondolt arra komolyan, hogy meg is valósítsa azokat az ideákat, amiket meghirdetett. Igar, hogy a békében megvalósított, de nem azért, mert csak azért, mert megfizetnie Amerikát attól a lehetőségtől, hogy imperializmusát és militarizmusát megújírhassa.

A közönség számára ennek a könyvnek ama fejezetei a legérdekesebbek, amelyek történelmi tárgyias-sággal ismertetik az amerikai nagytőkének a két háborús, félhez való viszonyát és általában azt a szerepet, amelyet a nagytőke játszott a háború előtt és az alatt a másfélszázad alatt, amikor már Amerika is a harcúton verszett. Azért a legérdekesebb és legfontosabb ezek, mert a háborús törvények miatt senkise írhatta meg azelőtt, mik voltak azok a véres érdek, amelyek éppen 1917-ben birtak arra rá a nagytőkét, hogy kihényserítse a beavatkozást. Néven át gusztak volt könye a sajtószabadság és nem irhattott a milliárdosok trüsi nyertsegeiről és óriási leptsáiról amelyek a házaasoretet szent nevében fosztották ki Amerikát.

Mr. Thawner bebizonyítja: 1917 elején a háború befejezéséhez közeledett. A felek késők voltak a tékekötésre. Az elvek is már kialakultak akkor. Győzelem nélkül való békét akartak, olyan békét, amely egy félnek se engedje meg, hogy kirabolhassa és le-törhassa a másikat. Az amerikai nagytőke reszkettett ettől a békétől, először azért, mert az a béke véget vetett volna az irratatona nót háborús nyertsegeknek, másodsor azért, mert le-nyomta volna azoknak a hitelnek az értékét, smiket a háború alatt ő adott a szövetségben állomoknak.

az ő személyét leplezte le, hanem azért, hogy föltárja az ország gazdasági szisztémáját és bebizonyítsa, hogy az menyire tarthatatlan. Az amerikai nép problémáját nem úgy kell megoldani, hogy fölcsereleik a washingtoni kormányzatot, fölcsereleik az elnököt és a pártokat is, mert ezzel nem sokra menne Amerika. Csak egy megoldás lehet elő-revezető: át kell építeni az ország gazdasági konstrukturáját és ebben oly szorosra kell fogni a népmilliók érdekeit, hogy a nagytőke éppen csak annyi mozgási szabadsághoz jushason, amennyi megilleti. A nagytőke és a nagyipar építsen és dolgozzon, de politikát ne csináljon, mert az csak katasztrófa-hoz vezet.

Nathan Parker.

Szerkesztői üzenetek

H. Mórné, Nászód. Kifakadása teljesen igaztalan, mert egyáltalán levélben válaszoltunk. Külön diplomáciai titkos testületet mi nem tarthatunk. Amit a Horowitz ügyről megídtunk, részletesen ismertettük az Uj Keletben. E cikkek tartalmát ön is ismeri. Többet nem tudunk. Arra szintén nem vállalkozhatunk, — és ezt már többször hangor-tattuk, — hogy számotartsuk az örökségért jelenkedőket. Mag vagyunk gyö-ződvé, hogy gyanúja, amely a sorok közt meghuródi az ügy intőzői ellen, teljesen alaptalan. Tessék nyugodni lenni, ha az örökség tényleg meglész, egyet-len jogos igénylő sem marad ki a fel-osztáskor.

Dr. B. Józsefné, Nászód. Temevár-on a politikai munkás szidó halgatói szá-mára niceen mensa.

K. Salamor, Belsőnyes. Ilyen inté-zet nincs, de Rézsa Mór ill. tiszgőrá-nál beválják a gyógyulóvényeket. Ár-kozzvetítéssel nem foglalkozhatunk.

F. Sándor, Sepiszentgyörgy. Az örökség, tudunkkal, a Horowitz-családé s nem a Frank-familiáé, de lehet, hogy rokoni összeköttetés révén ez is érde-kelt fél benne. Az Uj Kelet több cik-ket írt már erről a 140 millió örök-ségről. Jelentkeznie nem kell még, de hiszérje figyelemmel a lapot, amely az ügy minden újabb mozzanatáról hírt ad.

L. Árpád, Lupény. Jól tudjuk, hogy a magyarországi szidó főiskolai halga-tók helyzete szomorú és hogy Buda-pest fokozódó drágasága azszal fenye-geti a nyomorgó diákokat, hogy fel-hagyjanak tanulmányaikkal, — de mert most a numerus claususnál kiüldözött diákok forrával foglalkozunk intenzíven, ezt az újabb akciót egyelőre nem vállalhatjuk.

P. Éliás, Msziget. Gelaoból és Konstatóól minden husz napban indul hajó Jaffába, de hogy a legutolsó mikor indul, nem tudjuk. Forduljon a „Romszo-Palestinesna” hejőrái tár-sasághoz (Bucaresti, str. Smerdan 43), ahol — ha az Uj Keletre hivatkozik — részletes tájékoztatást kaphat.

W. Dávid, Debrecen. Versében sok a szidó érzés, de nem lépez azt kellő formában kifejezni. Különten is, versek csak belső munkatársainktól kö-zlünk.

P. Schuster, Sibiu. Zwecks Infor-mation wendet euch zum Palestine Office, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

Chajem Hersch R., Szatmár. Forma-készség még volna verseiben, de tul-naivak. Egyébként az Uj Kelet cupán szidó tárgyú verseket közöl és csak belső munkatársaitól.

L. Bernát, Borcsabes. Szidó tanu-tók egyelőre még járhatnak más fe-lekzeti középiskolába is, de sokkal he-lyesebb volna, ha akcióit indítanának, hogy a vidék központi városában szidó középiskola létesüljön, hogy egy ké-sőbbi rendelet, amely megszünteti a je-lenlegi kényszerű állapotot, készületle-nül ne találja a szidó szülőket.

G. Béla, Telegd. Forduljon az er-délyi Palesztina-hivatalhoz, (Cluj, Calea Regele Ferdinand 48) ahol kimerítő felvilágosítást kaphat.

J. F. Neszmió. Ben Ami cikkében a haiti szidó kereskedelmi kamara hi-vatalos árjegyzékét közölte, az árat te-hát teljesen megbizhatók. Nagyon sze-

rencés ötletnek tartjuk, hogy ön ki akkor menni Palesztinába, mert az emli-tett iparág nagyon jövedelmező, ha gú-pekét tud magával vinni és olcsó mun-kaerőt. Részletes információért forduljon Branner titkárhoz a haiti szidó keres-kedelmi kamaránál. Ami a másik kér-dését illeti, békés megegyezést ajánlunk.

Egy cionista kislány, Segesvár. Kivételosen válaszolunk névtelen leve-lére, csak azért, hogy megmondhassuk: egy jó cionista lány sokat dolgozhat a szidóság érdekében, ha nem is ír ver-seket. Igaza van arról a német köz-mondással. Még ha jó verseket is írna. A gondolat nem rossz, de a forma-készség bizony gyöngécake. Minden-estre nagyon kedves, hogy közvetlen-séggel bácsinak titulál, holott az a gya-nunk, hogy az a „kislány” nem is olyan kicsi.

Sz. Gyulr, Brassó-Oltbikszád. Sziveskedjek ügyével egyenesen a Pa-lesztina Office Cluj, Calea Regele Fer-dinand 48. alá fordulni, ahonnan kime-ritő felvilágosítást kap.

L. Lajos, Szászrégen. Bizonyos mértékben igazat adunk önnek. Kö-szönjük szives figyelmeztetését: mi szí-vesen vesszük minden megjegyzést, amelynek révén minél jobb és teljesebb lapot tudunk a közönségnek adni. Ebben az esetben azonban nagy része van a nem kifogástalan táviróforgalom-nak is.

B. Jakab, Kosice. Az ügygel az Uj Kelet többizben és részletesen foglal-kozott. Az ügy jelenlegi állása az, hogy négy országbeli Horowitzok versenge-nek az örökségért és pedig román, ma-gyar, lengyel és amerikai rokonok. Részletes felvilágosításért forduljon Ba-rabás Mihlós nagykereskedőhöz, Cluj, Szép utca 4., aki egyik intőzője az ügy-nek. A kértlapokat kikérjük és meg-küldjük.

G. Lajos, Ésmihályfalva. Ilyen fő-iskola egész Romániában nincs, de van kereskedelmi akadémia, melyben a be-irafások már megkezdődtek és elsőjei tartanak. Személyes megjelenés kötelező. A szükséges iratok: jó vagy jeles ke-reskedelmi érettségi, születési és er-kölcsei-illetései bizonyítvány. Az elő-adások látogatása kötelező.

D. Hermann, Nagybánya. A levelé-ben közölt adatokat az Uj Kelet egyik legutóbbi cikkében más forrásból hozta. Téved, amikor azt hiszi, hogy az egész ügy csak humbog. Köszönjük jószívű-ségét, amellyel minket is részesévé ki-ván tenni, mint unokatestvéreit, a horri-bilis Horowitz-örökségnek.

H. Adófi, Novy Zamby. Olvassa el a B. Jakab, Kosice kezdetű üzene-tünket.

C. József, Velky Szevjus. Verse — mint sejtette — tényleg nem ütötte meg az Uj Kelet mértékét, bár a tar-talma, hogy minden szidó vegye ki ré-szét a szidó nemzeti otthon felépítésé-ből, teljesen megfelelő irányú.

Kis diák, Torda. Nagyon szép és derék dolog tőled, fiam, hogy szolgálni akarsz az Uj Kelet ügyét. Ha valami irnivalód van, csak tedd postára, köz-szö-nettel vesszük. Salom!

L. Miksa, Déva. Kérését legna-gyobb sajnálattunkra, nem teljesíthetjük és a Szidó Nemzeti Szövetség sem vál-lalhatja a sersjáték rendezését. Tegyen ajánlatot valamelyik kolozsvári gózmó-sónak, vagy pedig hirdesse lapokban.

A csehszlovák kormány Po-zsonyban magyar református teológi-át állít fel. Bécsből jelentik, hogy a csehszlovák kormány tervet ké-szítettett a magyar református lei-kézképzés kérdésében és az egy-űhajtja megoldani, hogy a possonyi egyetemen az evangélikus teológia mintájára református teológiát is állít fel és e célból négy tanazék fanter-tásának költségeit az államra ru-hozza. A tanszékek betöltésének jó-gát a javaslat átengedi a református egyháznak. A ref. teológiának kö-zös igazgatója lesz az ev. teológiá-val és pedig időnként felváltva evan-gélikus és református.

Megjelent az Uj Kelet könyv-oztályának részletes katalógusa. Kérje sürgösen.

...k árait, va-
...postá, táv-
...sztrák Jockey-
...k: Az osz-
...ceci Augustin-
...ában néhány
...jatszódot le,
...történetében
...és kincsen
...Néhány olyan
...helyiségekben,
...nak és még
...on sem szive-
...égrehajtok. A
...hejtői a kel-
...élytelenül vé-
...alták a klub
...ráragasztot-
...rehsítási bá-
...k. A végre-
...adóhátrale-
...tal ismételt
...a Jockey-
...zenvedni te-
...omorú idők-
...pesten. Bu-
...omansz volt
...a mult hé-
...tos megbizá-
...sathlen István
...dta Zita ex-
...en segítségét
...rendezésében.
...dölte a mi-
...volt királyi
...a tengerparti
...és a spa-
...tét: évezre
...al Zita vissza-
...dóba. A volt
...közölte Zita
...lynet fessz-
...rályi család
...t kénytelen
...észt az ő
...tész a mi-
...királyi esa-
...kainak jöve-
...ingóságának
...ásával nyujt-
...királyiának,
...orvosolhassa
...megnyugtató
...rg Iránke és
...házasságot
...inában. Bu-
...epelőtt este
...elfegyverzett
...rovina Dob-
...ő kastélyt,
...is működött.
...k, mint egy
...teljesen ki-
...ák a táviró-
...s nyomtala-
...rebre törzse-
...elt. A nya-
...három kötött
...a Kadima
...Nachum So-
...lejozem: Le-
...ter: Csak a
...munka jelo-
...vjár első so-
...zetését a Ka-
...r. Baron L.
...YVTÁR
...low
...10
...e 20 lei.
...vosztálya
...Pop No. 10.
...za
...S

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyeztetési díja szavazásánál 1 lej. Vestagabb betűvel szerdett szavak 2 lej. Legtöbb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lej. Jelligés hirdetésre semminemű felváltást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésekkel a kiadóhivatalban vehetők át, vidékieket a kívánt címre továbbítanak. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lej 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Téllkabát kintűn szilskín-gallérral, bélyegből eladó. Cím a kiadóhivatalban.

Fiatal, intelligens magyar kisasszony gyerekek mellé ajánkozik. Leveleket jó bizonyítványig feljére a kiadó továbbít.

Bocskor, mosótalp felsőbőr és szíjgyártóblank

Állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legjobb árak mellett Vidéki megrendeléseket is postacsomagban is eszközök.

Sámsón-bőrgyár

Győrfőgyár-utca 1. A gyorsáruaktárral szemben. Telefon: Gyar 2-86, lakás 3-87

Úvegcsiszoló és Tükrögyártó társ keresetlik, esetleg eladó. Jellege 20c alatt a kiadó továbbít. 4697

3 zsidó fiatalember kocsit, szállást, esetleg csak szállást kap. Kálvin-utca 7. ajtó 3. 4745

Önálló 30 éves kereskedő, szigorúan valóságos családból nősülve, 100-150 ezer lei közömbönya reflektál. Levelet teljes címmel, menyképpel Dr. M. J. Oradea-Mare, Str. Colnaceanu továbbít. 4748

Kiadó raktárhelyiség. A Piata Unirii kiadó egy azonnal elfoglalható, mintegy 120 négyzetméter területű száraz pincehelyiség. Er tekezhetni a Kereskedelmi Hitelintézet Rt-nál Cluj, Piata Unirii 20. (Emelet.) 4749

Két orvostanhallgató keres lakást esetleg kocsittal. Közvetítés fizetve. Megkereséseket Orvostanhallgató jellegére a kiadóhivatal továbbít. 4751

Úvegcs segéd, aki úvegbevegésben teljesen jártas, azonnali belepésre kerestetik. Cím Fuchs Mór Vulkán. 4752

Elvesztettem 18-án Kolozsvár Nagyvárad között Talisz Teffilin szider és szelichot. Ismeretőjele: talisz-tartó két bársony, teffilintartó piros bársony. Mint becses emlékért, magas jutalmat fizetek annak, aki hozzájuttat. Megveszem bárkétől teljes értékében. Bernáth Bertalan Nagyvárad, Magyar-utca 26. 4754

Uri családnál jó elöltést kap nagyobb gimnázista vagy egyetem hallgató. Cím a kiadóhivatalban. 4755

2 deutsche Hochschüler ertheilen Unterricht in deutscher Sprache Anfrage unter Hochschüler in der Administration. 4746

Engros eladás!

Rövid, norinbergi, galanterie és papíráruk külföldről raktárra érkeztek

Simplon-áruház

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 25. sz. Főpostával szemben.

Engros eladás!

Rottmann Károly és Társai Rt.

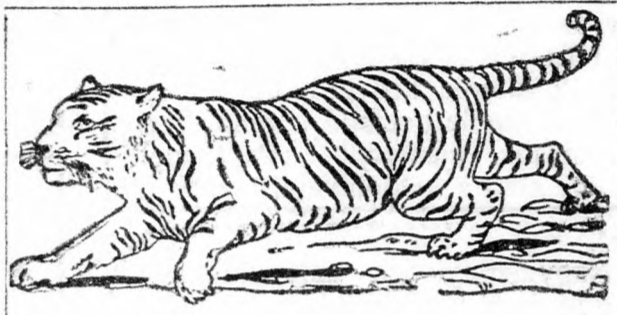
Királyi udvari szállítók Timisoara

Rum- és likörgyár. Cognacfőzde

Gyümölcs-pálinka termelés Bornagykereskedés Szeszszabadraktár Szeszdenaturálótelep

Mártonffy Testvérek & Co

Újjonnan berendezett világvárosi szőrmeáruházában legújabb modellek, elsőrangú szőrmeék, mindennemű szőrme-cikkek, — szűcskellékek nagyban és kicsinyben. — Szolid bevásárlási forrás!

Cluj-Kolozsvár, Piata Unirei 20. (Főtér) Telefon 10-25. Sürgőncím: Mártonffypelz.

Papír és fűszernagykereskedők figyelmét felhívja az iskola saisonra „Zea“ első román krétagyár Cluj.

Kadima Könyvtár

A KADIMA KÖNYVTÁR nevel, tanít, szórakoztat. A KADIMA KÖNYVTÁR a legszébb, a legjobb és a legnemesebb zsidó szellemi alkotások gyűjtő medencéje. A KADIMA KÖNYVTÁR minden zsidó közönségre, mert az ő életéről beszél és hozzája szól. A KADIMA KÖNYVTÁR kiadja a legszebb zsidó regényeket, a legjobb cionista alapvető munkákat és a legnemesebb ifjúsági iratokat. A KADIMA KÖNYVTÁR-t olvassa mindenki, aki ismerni akarja a modern és a klasszikus héber irodalmat. A KADIMA KÖNYVTÁR köteteket ad a zsidó drámairodalomból, a zsidó költészetből, a kabbala és a biblia irodalmából. A KADIMA KÖNYVTÁR zsidó mesekönyveket ad a zsidó gyermek kezébe és nevelő és szórakoztató olvasmánnyal látja el a serdülő ifjúságot. A KADIMA KÖNYVTÁR minden zsidó: ifju, felnőtt, férfi, nő, haladó és konzervatív egyformán megtalálja a magát benne

A Kadima Könyvtár első sorozata:

1. Nahum Sokolow: **Uj zsidó.** Előszót irt hozzá és fordította Giszkalay János. (A zsidóság vezérei I.)
- 2-3. Solem Alejchem: **Leégett nemesek.** Regény. Szabó Imre fordítása. (Solem Alejchem összes művei 1)
- 4-5. Ujvári Péter: **Csak a bunda.** Regény. Az író önéletrajzával és portréjával. (Ujvári Péter legújabb műve.)

Egyes szám ára fűzve 12 lei, kötve 20 lei
Kettős szám ára fűzve 18 lei, kötve 26 lei

Kadima Kiadónak,
Cluj
Str. Baron L. Pop 10.

Megrendelem a Kadima Könyvtár első sorozatát. A sorozatot (5 szám) fűzve kérem. Az előfizetés díját.....
kötve lejt egyidejűleg beküldöttem.

Olvasható aláírás.....
Pontos cím.....
Vágja ki és küldje be!

A Kadima Könyvtár első sorozatának előfizetési díja:
fűzve 44 lei,
kötve 66 lei.

Ujvári Péter műve 50 amatőr, számozott példányban is megjelenik gyűjtők számára. Ára 100 lei. Előfizetésben 90 lei.

Kadima Kiadó
Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

Kássa Albert

Gép- és elektrotechnikai műszaki vállalata

Cluj, C. Victoriei 99.

Megnyilt! Parkettánc
Derős hangulat minden este a Dacia-Barban
Cluj-Kolozsvár legdisztingáltabb szórakozóhelye. Változatos műsor. Kintűn baritokok. 4175-1

Saját érdekében nézze meg

Baumzweig Rosenfeld & Co.

Újjonnan nagyobbított textil és divatáru nagykereskedését

Cluj, Calea Reg. Ferdinand (v. Wesselényi M.-u.) 25. szám

Állandóan nagy raktár:

Férfi és női szövetek, barchet, karton, zephir, vásznak

minden szélességben stb. cikkek feltűnő olcsó áron lesznek kiárusítva

Engros és detail eladás!

Telefon: 11-00.

GANZ

világosság részvételre alkalmas üzemvezetősége

Piata M. Viteazul Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költéségeteket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1880

Zsák, Pongva

Vétel 1424 Eladás

Kölesönintézet Javitóműhely

Saját cégjelzésű berendezéssel.

Albala Izsó
Timisoara-Temesvár,
II Piata Traian (Kossuth-tér) 2. Sürgőncím: Albala, Timisoara-Fabrica.
Interurban telefon: 60 sz.

Refe, meszelő és ecsetgyár!

Legalább 40%-ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. Siern S. Endre, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1850

Die Weltbekannte **HERMAN RATH TRIEST**, welcher schon mehr als 40 Jahre von die Griechische und Palestinaer **HERMAN RATH TRIEST** Produzenten in Triest ein Commissions-lager besitzt, eröffnete in

Bucuressti, Hotel Regina einen Engrolager von **HERMAN RATH TRIEST** in Triest

Anfragen sind zu richten an seinen Sohn

Iosef Rath,
Bucuressti,
Casuta Postala 394.